

agronews

Izveštaj o realizovanom istraživanju

***„Nivo digitalne pismenosti i analiza
potrebnog oblika podrške sa preporukama
za poboljšanje nivoa digitalne podrške
poljoprivrednicima“***

Januar 2024. godine

Sadržaj

1. UVOD	3
2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	3
2.1. Problem istraživanja	3
2.2. Predmet istraživanja	5
2.3. Ciljevi istraživanja	5
2.4. Hipoteze	5
2.5. Metode istraživanja	6
2.6. Prikupljanje podataka – anketni pristup.....	6
3. GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA	8
3.1. Statistička obrada dobijenih podataka	11
4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	17
5. LISTA SKRAĆENICA	20
6. PROPISI.....	21
7. PRILOZI	22

1. UVOD

Srbija je u 20. vek ušla kao dominantno poljoprivredna država, sa skoro 86% stanovništva na selu. U nekim krajevima se čak 90% stanovništva bavilo poljoprivredom kao primarnom i jedinom delatnošću za sredstva za život. Takođe je stopa pismenosti ove strukture ljudi bila vrlo niska u tom periodu. Ovo je i tada pravilo veliki problem za poljoprivrednike, jer je pismenost najveća prepreka za prosvetčivanje, spoznaju i saznavni proces. Danas u 21. veku, velika većina poljoprivrednika je i dalje nepismena - ali današnja, savremena nepismenost se odnosi na digitalnu, informatičku nepismenost. Važnost digitalne pismenosti za savremene poljoprivrednike je od krucijalnog značaja za unapređenje poslovanja poljoprivrednog gazdinstva (PG).

Pristupanje Srbije Evropskoj uniji će biti omogućeno nakon uređivanja i oblasti poljoprivrede u svim njenim segmentima. Osposobljavanje poljoprivrednika da se uhvate u koštac i održe sa konkurencijom na EU tržištu, dok im se uporedo pruža mogućnost i razvojna šansa da koriste sve beneficije koje poljoprivredna politika EU daje.

S tim u vezi, reforma poljoprivrede i rurala će se odvijati po ugledu na EU. Suština reforme je da se osposobe za funkcionisanje tri glavna segmenta:

1. Integrisanje eAgrar-a kao elektronskog registra i sistema za upravljanje PG i podnošenje zahteva, i povezivanje sa sistemom identifikacije zemljišnih parcela (bazom zemljišta) i bazom životinja,

2. Satelitsko praćenje registrovanih zemljišnih parcela sa ciljem evidencije promena na parcelama, i

3. Uočavanje promena u prinosima, poboljšanje uslova proizvodnje korišćenjem benefita za one koji primenjuju agro-ekološke i tehničke mere koje doprinose održivom razvoju i održivoj poljoprivredi.

Ono što je svakako prednost ove digitalizacije je svakako ušteda vremena onlajn registracijom, izmenom podataka, podnošenjem zahteva za podsticaje, odobravanjem zahteva, a i na kraju najvažnije – brža isplata.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

2.1. Problem istraživanja

2023. godine, Srbija je dobila elektronski registar eAgrar, sa kojim je elektronsko vođenje gazdinstva i poslovanja počelo 330.000 poljoprivrednih gazdinstava, dok veliki broj poljoprivrednika nije registrovao svoja poljoprivredna gazdinstva, što zbog nesnalaženja u digitalnom svetu, što zbog neispunjavanja uslova registracije. Veliki broj poljoprivrednika se od aprila do kraja maja 2023. godine obraćao za pomoć poljoprivrednim savetodavnim stručnim službama (PSSS), kao i nadležnim odeljenjima za poljoprivredu u sklopu lokalnih samouprava, gde su sa zaposlenima i nadležnima radili kako na registraciji poljoprivrednih gazdinstava, tako i na učenju svih ostalih koraka u okviru same platforme eAgrar.

Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju¹ uređuje ciljeve poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja, način njihovog ostvarivanja, Registar poljoprivrednih gazdinstava (RPG), evidentiranje i izveštavanje u poljoprivredi, pravila posebnog postupka sprovođenja i kontrole IPARD programa.

1 Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju, [Službeni glasnik RS br. 41/09, 10/13 – dr. zakon, 101/16, 67/21 – dr. zakon i 114/21](#)

Izmenama i dopunama Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju 2021. godine, u pravne okvire uvedeni su informacijski sistemi: elektronski registar poljoprivrednih gazdinstava - eAgrar, koji predstavlja elektronski portal za korisnike i sistem za upravljanje zahtevima za nadležne organe. Ovakva izmena Zakona je bila neophodna zbog ispunjenja međunarodnih obaveza i primene zahteva iz odredbi Sektorskog sporazuma između Vlade Republike Srbije i Evropske komisije o mehanizmima primene finansijske pomoći Unije Republici Srbiji u okviru instrumenta za pretpristupnu pomoć u oblasti podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju (IPARD).

Novine u Zakonu koje donose izjednačavanje sa poljoprivrednom politikom EU su najavljivane još 2019. godine, da bi se eAgrar izmenom Zakona uveo 2021. godine, a primena je počela aprila 2023. godine – 4 godine ranije u odnosu na zakonski propisan rok za primenu.

Zakon o podsticajima u poljoprivredi ruralnom razvoju², uređuje vrste podsticaja, način korišćenja podsticaja, Registar podsticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju, kao i uslove za ostvarivanje prava na podsticaje u poljoprivredi i ruralnom razvoju. Vlada propisuje za svaku budžetsku godinu obim sredstava, vrste i maksimalne iznose po vrsti podsticaja, u skladu sa ovim Zakonom.

Postupak za ostvarivanje prava na podsticaje pokreće se i vodi elektronski, putem softverskog rešenja eAgrar, i mogu ga podneti samo PG koja su registrovana kroz ovaj elektronski registar, u skladu sa Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Za korisnike podsticaja, propisuje obavezu poštovanja propisa kojima se uređuju standardi kvaliteta životne sredine, zaštita javnog zdravlja, zaštita zdravlja životinja i biljaka, zaštita dobrobiti životinja i zaštita poljoprivrednog zemljišta, što su ujedno i zahtevi poljoprivredne politike EU.

Zakon propisuje da i organi lokalne samouprave mogu da utvrđuju mere podrške za sprovođenje poljoprivredne politike za svoje područje. To znači da lokalne samouprave imaju mogućnost, ali ne i obavezu utvrđivanja i sprovođenja mera poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja (PPRR). Sredstva za sprovođenje ove politike obezbeđuju se u budžetu i koriste se u skladu sa Programom podrške za sprovođenje PPRR koji donosi nadležni organ LS uz prethodnu saglasnost ministarstva.

S obzirom na to da ovim Zakonom nije propisan način podnošenja zahteva za ostvarivanje prava na lokalne podsticaje i subvencije, pretpostavlja se da će LS koje budu sprovodile konkurse po osnovu Programa mera poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja, postupak biti vođen na način kao pre uvođenja eAgrara.

Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja Republike Srbije³ koja važi do 2024. godine definiše pravce budućih reformi poljoprivredne politike i institucionalnog okvira, u tri najvažnija segmenta:

1. uvođenje instrumenata poljoprivredne politike koji omogućavaju efikasno približavanje EU integracijama putem postepenog usklađivanja politike sa principima zajedničke poljoprivredne politike,
2. potpuna primena zakonodavnog okvira koji omogućuje usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa EU legislativom,
3. reforme postojećih i izgradnja nedostajućih delova institucionalnih struktura za ostvarivanje strateških ciljeva, efikasnu primenu odabrane politike i usklađivanje administrativnih struktura sa zahtevima EU.

² Zakon o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju, [Službeni glasnik RS br. 10/13, 142/14, 103/15, 101/16, 35/23 i 92/23](#)

³ Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja Republike Srbije, [Službeni glasnik RS br. 85/14](#)

Izveštaj Evropske Komisije o Srbiji 2023⁴ daje pregled stanja po svim pitanjima koja se tiču obaveza koje proizilaze iz otvaranja pristupnih pregovora Srbije u januaru 2014. godine. Do sada su otvorena 22 od 35 poglavlja, s tim da su dva privremeno zatvorena. Poglavlja koja se tiču poljoprivrede,

2.2. Predmet istraživanja

Kako bi se stekao uvid u digitalnu pismenost poljoprivrednika, kako mladih tako i ostalih starosnih struktura, kao predmet ovog istraživanja inicijalno je postavljen onlajn pristup i testiranje nivoa digitalne pismenosti ove kategorije građana. Takođe, kroz ovo istraživanje, ispitivao se način informisanja poljoprivrednika o podsticajima i subvencijama (u skladu sa Zakonom o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju), sa ciljem analize najučestalijih kanala preko kojih poljoprivrednici dolaze do informacija o podsticajima i subvencijama, kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou.

Poljoprivrednici koji su predmet analize ovog istraživanja su različitog statusa: sa teritorije cele Srbije, različite starosne dobi (mladi – do 40 godina, srednjih godina, tj. 40-60 godina i stari, preko 60 godina) i različitog poljoprivrednog statusa (nosioci PG, članovi PG).

Istraživački zadatak ovog rada obuhvata i analizu potreba poljoprivrednika za podrškom i pomoći oko elektronskog vođenja PG kroz eAgrar, zadovoljstvo kvalitetom elektronskih usluga i usluga pomoći i podrške od strane korisničkih servisa, kao i glavne prepreke u njihovom sprovođenju.

Do podataka se došlo na osnovu analiziranja upitnika 961 poljoprivrednika koji su dobrovoljno učestvovali u istraživanju u onlajn formi.

2.3. Ciljevi istraživanja

Naučni cilj ovog istraživanja je doprinos proučavanju u kojoj meri su poljoprivrednici kao posebna kategorija stanovništva spremni za digitalni transfer u domenu nesmetanog obavljanja svoje primarne delatnosti - poljoprivrede.

Društveni cilj istraživanja je ukazivanje na specifične potrebe i probleme poljoprivrednika, rizike od siromaštva sa kojima se suočavaju, naročito oni koji žive samo od poljoprivrede i spadaju u male proizvođače, (ne)dostupnost kvalitetnih kontinuiranih edukacija i obuka za digitalizaciju u poljoprivredi, kako za korisnike, tako i za pružaoce podrške – PSSS i organi LS nadležni za poljoprivredu. Ostvarenje ciljeva će voditi ka kreiranju i plasiranju specifičnih treninga i edukacija za poljoprivrednike na temu eAgrara, čime bi se unapredio njihov položaj u digitalnom svetu i elektronskom upravljanju PG.

2.4. Hipoteze

Osnovna pretpostavka od koje se krenulo u ovom istraživanju je da je nivo digitalne pismenosti na vrlo niskom nivou. U Srbiji se poljoprivrednici suočavaju sa mnogim izazovima, a korišćenje digitalnih alata za registraciju i preregistraciju gazdinstva, popunjavanje podataka o parcelama, grlima, košnicama, zasadima, a pogotovo podizanje svih neophodnih dokumenata za konkurisanje za podsticaje i subvencije je za ovu kategoriju građana najteži zadatak. U prilog tome govori i činjenica da su, u trenutku aktiviranja eAgrara, PSSS i LS uložile maksimalne napore i mobilisale sve dostupne ljudske resurse za pružanje pomoći i podrške svim poljoprivrednicima. Broj poljoprivrednika koji je tražio objašnjenja, pomoć i asistenciju na dnevnom nivou je bio ogroman, i broj angažovanih u ovim institucijama nije mogao da opsluži tako veliku potražnju.

Sa druge strane, broj poljoprivrednika koji je uspeo da prođe registraciju kroz eAgrar, bilo samostalno ili uz nečiju pomoć i asistenciju, je samo prvi korak u nizu mnogih koji se očekuju – upravljanje nalogom preko kompjutera/laptopa ili mobilnog telefona se vrši stalno. Svaka promena podataka u okviru eAgrara iziskuje adekvatno znanje u rukovanju ovakvim platformama i aplikacijama, što podrazumeva pre svega osnovnu digitalnu pismenost (korišćenje internet pretraživača, razlikovanje i razumevanje Word i PDF dokumenata, skeniranje i dodavanje dokumenata na nalog, pretraživanje portala GeoSrbija i Katastra nepokretnosti).

2.5. Metode istraživanja

Metodologija anketiranja je podrazumevala učešće poljoprivrednika u onlajn istraživanju na dobrovoljnoj bazi. Poljoprivrednici koji su nosioci i članovi poljoprivrednih gazdinstava sa teritorije Republike Srbije, kao i oni koji su svoja gazdinstva ugasili ili planiraju u bliskoj budućnosti da registruju poljoprivredno gazdinstvo učestvovali su u istraživanju, popunjavanjem onlajn ankete.

Kroz anketu se ispitivao nivo digitalne pismenosti poljoprivrednika i obuhvaćen je 961 poljoprivrednik koji su popunjavali anketu.

2.6. Prikupljanje podataka – anketni pristup

Anketni pristup je model koji obuhvata instrumente kojima se postavljaju pitanja sa ciljem dobijanja jednog ili više odgovora. Ovo istraživanje se sastoji od postavljenog uzorka od 1000 ispitanika, upitnika kao metode prikupljanja podataka i odgovora koji postaju statistički obradivi podaci.

Odabrani način prikupljanja podataka je onlajn pristup.

2.7. Vreme i prostor istraživanja

Istraživanje je sprovedeno u periodu od oktobra 2023. godine do januara 2024. godine na teritoriji cele Srbije.

3. GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

Onlajn anketu popunio je **961** poljoprivrednik, nosiloci i članovi poljoprivrednih gazdinstava i oni koji planiraju da registruju gazdinstvo, sa teritorija lokalnih samouprava datih u tabeli 1. Najviše ispitanika je bilo iz Jagodine (44), Beograda (28), Bogatića (22), Sombora (20), Šapca (19), Novog Sada (18), Kragujevca, i Zrenjanina (17) i Smedereva (16).

Između 10 i 15 ispitanika je sa teritorija LS: Bačka Palanka, Leskovac, Aleksinac, Čačak, Paraćin, Velika Plana, Alibunar, Bečej, Kovin, Rekovac, Subotica, Kruševac, Valjevo, Žitište, Novi Bečej, Prokuplje, Sečanj i Smederevska Palanka.

Što se tiče teritorijalnog rasporeda lokalnih samouprava iz kojih ispitanici dolaze, skoro trećina (33,2%) ispitanika je sa teritorije AP Vojvodine. Ovakav podatak je važan jer AP Vojvodina zauzima 28% teritorije Srbije, dok se 22,5% svih registrovanih gazdinstava nalazi u Vojvodini. Iako ovaj odnos deluje srazmerno, treba imati u vidu da u Vojvodini, gazdinstva obrađuju veće površine u odnosu na ukupan broj u celoj Srbiji (Tabela 2).

Interesantan je podatak da je 5 ispitanika sa teritorije Kosova i Metohije, i to iz opština: Lipljan, Obilić, Uroševac, Vučitrn i Zubin Potok.

Tabela 1: Broj ispitanih poljoprivrednika po lokaciji poljoprivrednog gazdinstva

LS	Broj anketiranih	LS	Broj anketiranih	LS	Broj anketiranih
Ada	3	Aleksandrovac	7	Aleksinac	14
Alibunar	12	Apatin	7	Arandjelovac	6
Arilje	7	Babušnica	5	Bač	8
Bačka Palanka	15	Bačka Topola	4	Bački Petrovac	1
Bajina Bašta	7	Barajevo	4	Batočina	4
Bečej	12	Bela Crkva	1	Bela Palanka	2
Beočin	3	Beograd	28	Blace	6
Bogatić	22	Bojnik	3	Boljevac	1
Bor	2	Bosilegrad	3	Brus	3
Bujanovac	1	Čačak	13	Čajetina	2
Ćićevac	2	Čoka	5	Crna Trava	1
Ćuprija	7	Despotovac	3	Dimitrovgrad	4
Doljevac	2	Gadžin Han	2	Golubac	4

Gornji Milanovac	5	Indija	5	Irig	1
Ivanjica	7	Jagodina	44	Kladovo	3
Kanjiža	3	Kikinda	8	Koceljeva	6
Knić	7	Knjaževac	5	Kovin	12
Kosjerić	4	Kovačica	7	Krupanj	7
Kragujevac	17	Kraljevo	8	Kula	7
Kruševac	12	Kučevo	5	Lapovo	2
Kuršumlija	2	Lajkovac	1	Leskovac	15
Lazarevac	4	Lebane	6	Ljubovija	5
Lipljan	1	Ljig	3	Majdanpek	2
Loznica	3	Lučani	6	Mionica	6
Mali Idoš	3	Merošina	3	Niš	7
Mladenovac	4	Negotin	4	Novi Bečej	10
Nova Crnja	4	Nova Varoš	2	Novi Sad	18
Novi Kneževac	4	Novi Pazar	3	Odžaci	3
Obilić	1	Obrenovac	4	Pančevo	8
Opovo	2	Osečina	4	Petrovac na Mlavi	3
Paraćin	13	Pećinci	6	Požarevac	8
Pirot	4	Plandište	9	Priboj	3
Požega	5	Preševo	6	Rača	2
Prijepolje	5	Prokuplje	10	Rekovac	13
Raška	1	Ražanj	6	Sečanj	10
Ruma	8	Šabac	19	Sjenica	9
Senta	6	Šid	5	Sokobanja	5
Smederevo	16	Smed. Palanka	10	Srbobran	4
Sombor	20	Sopot	3	Subotica	12
Sremska Mitrovica	9	Stara Pazova	5	Temerin	3

Svilajnac	6	Svrljig	3	Trgovište	2
Titel	4	Topola	9	Ub	2
Trstenik	9	Tutin	6	Valjevo	11
Uroševac	1	Užice	7	V. Gradište	8
Varvarin	5	Velika Plana	13	Vlasotince	7
Vladičin Han	3	Vladimirci	4	Vrnjačka Banja	2
Vranje	9	Vrbas	4	Žabalj	6
Vršac	8	Vučitrn	1	Žitište	11
Žabari	6	Zaječar	8	Zubin Potok	1
Žitorađa	4	Zrenjanin	17		

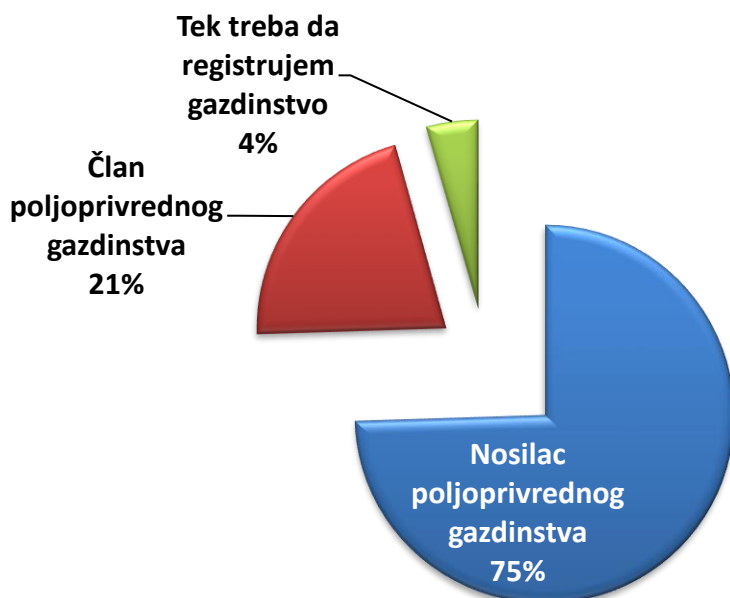
Tabela 2: Broj poljoprivrednih gazdinstava u odnosu na površine koje obrađuju

	Republika Srbija - ukupno	Vovjodina
Površine koje obrađuju	564.541	127.070
Manje od 2 ha ukupnog broja gazdinstava	39%	34%
2-5 ha ukupnog broja gazdinstava	32%	21%
5-10 ha ukupnog broja gazdinstava	17%	17%
10-20 ha ukupnog broja gazdinstava	7%	13%
20-50 ha ukupnog broja gazdinstava	3%	9%
50-100 ha ukupnog broja gazdinstava	0,7%	2,5%
Preko 100 ha ukupnog broja gazdinstava	0,3%	0,9%

3.1. Statistička obrada dobijenih podataka

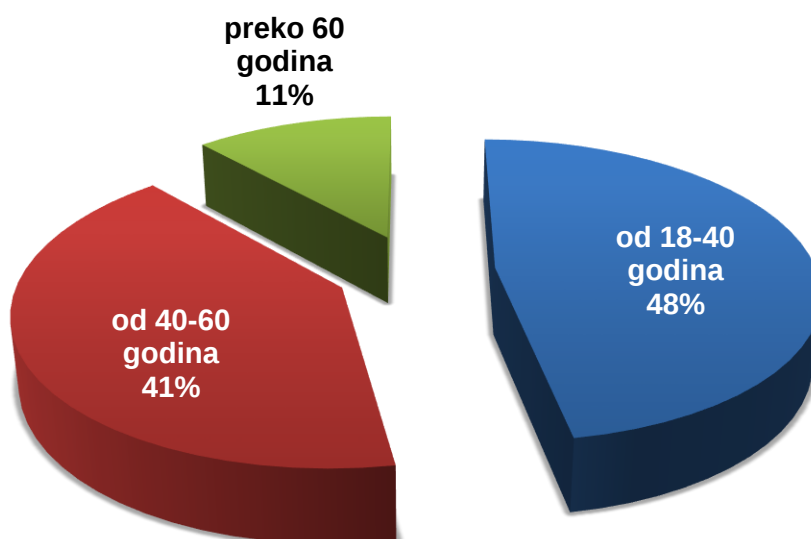
Anketiranje 961 ispitanika, dalo je sledeće rezultate:

1. Od svih ispitanika, $\frac{3}{4}$ njih su nosioci PG, dok se nešto manje od 203 izjasnilo da su članovi PG. Vrlo mali broj ispitanika (oko 42 njih) je anketu popunio jer namerava da registruje gazdinstvo.

Grafik 1: Procentualni prikaz statusa ispitanika u odnosu na PG

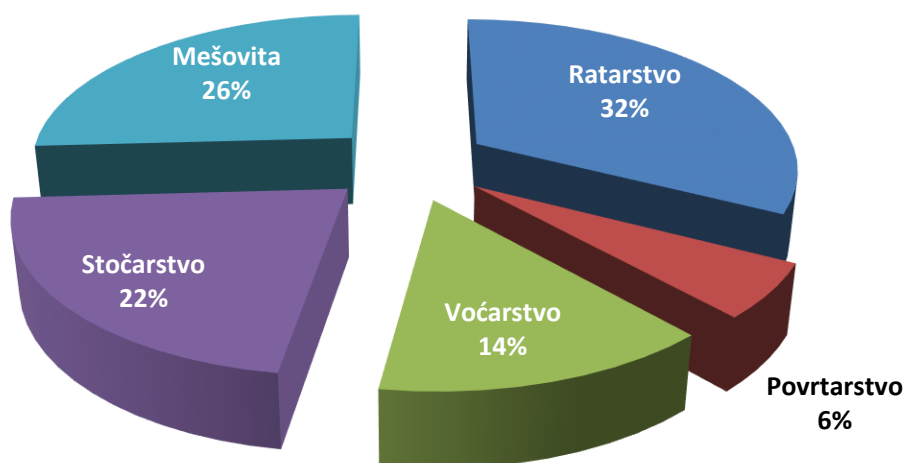
2. Kada je u pitanju starosni interval kome ispitanik pripada, skoro polovina anketiranih je između 18 i 40 godina starosti, što znači da, prema godinama pripadaju mladim poljoprivrednicima. Što se tiče starijih od 60 godina, anketiranih je samo 11%.

Grafik 2: Starosni interval ispitanika

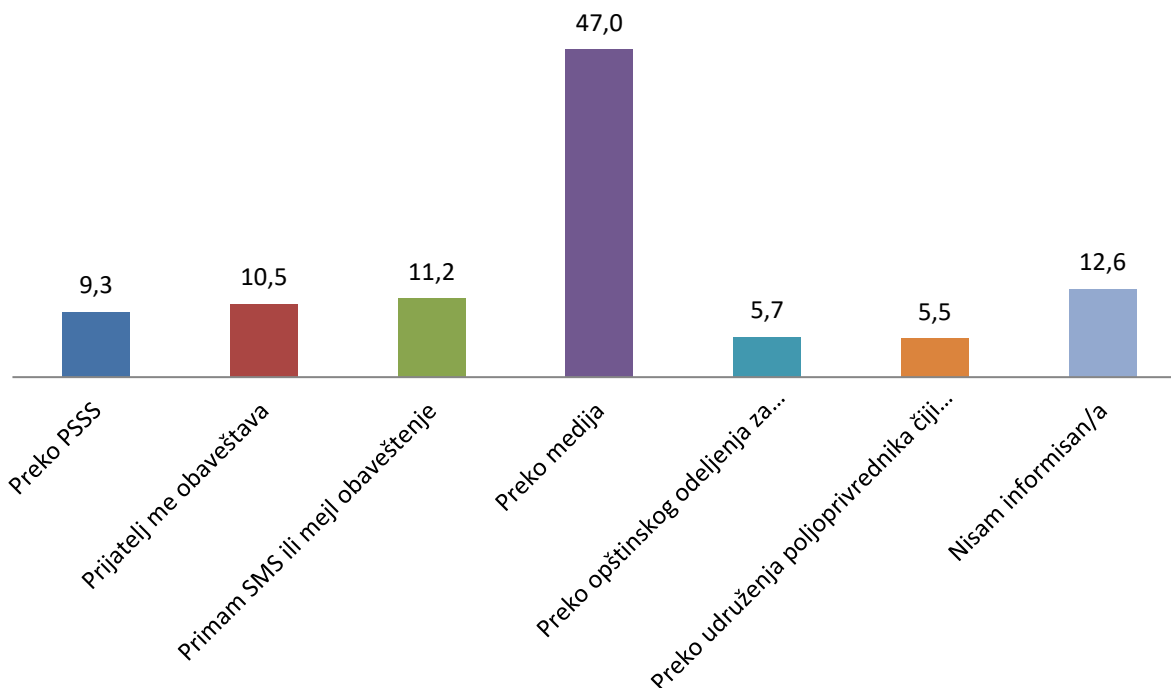
3. Vrsta poljoprivredne proizvodnje, kojom se ispitanici pretežno bave, je ratarstvo kao dominantan odgovor sa 310 odgovora, potom mešovita proizvodnja sa 246 odgovora, stočarstvo (uključujući ribarstvo i pčelarstvo) sa 211 odgovora,

voćarstvo sa vinogradarstvom – 139 odgovora i najmanje odgovora je povrtarstvo – svega 55 ispitanika.

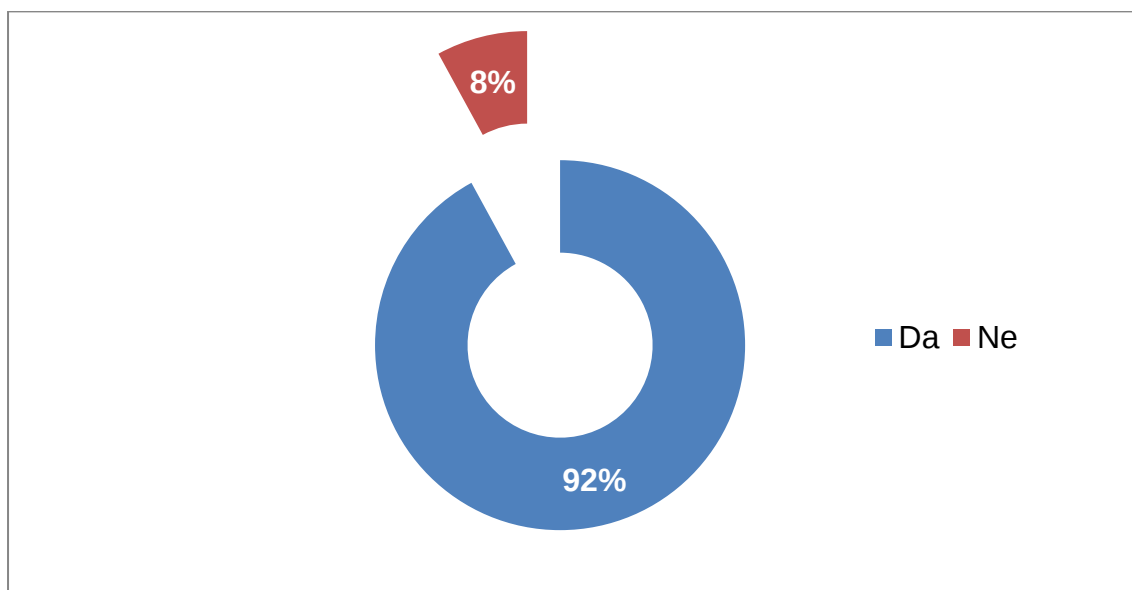
Grafik 3: Vrsta proizvodnje kojom se ispitanici pretežno bave

4. Do informacija o podsticajima i subvencijama, kao vrlo važan segment unapređenja poljoprivredne proizvodnje, ispitanici dolaze preko medija – njih 443, dok njih 119 nije uopšte informisano. Obaveštenje putem mejla ili sms poruke, kao i od strane prijatelja/poznanika prima njih 205, dok se obaveštava preko udruženja čiji je član ili preko opštinskog odeljenja za poljoprivredu njih 52 i 54 respektivno.

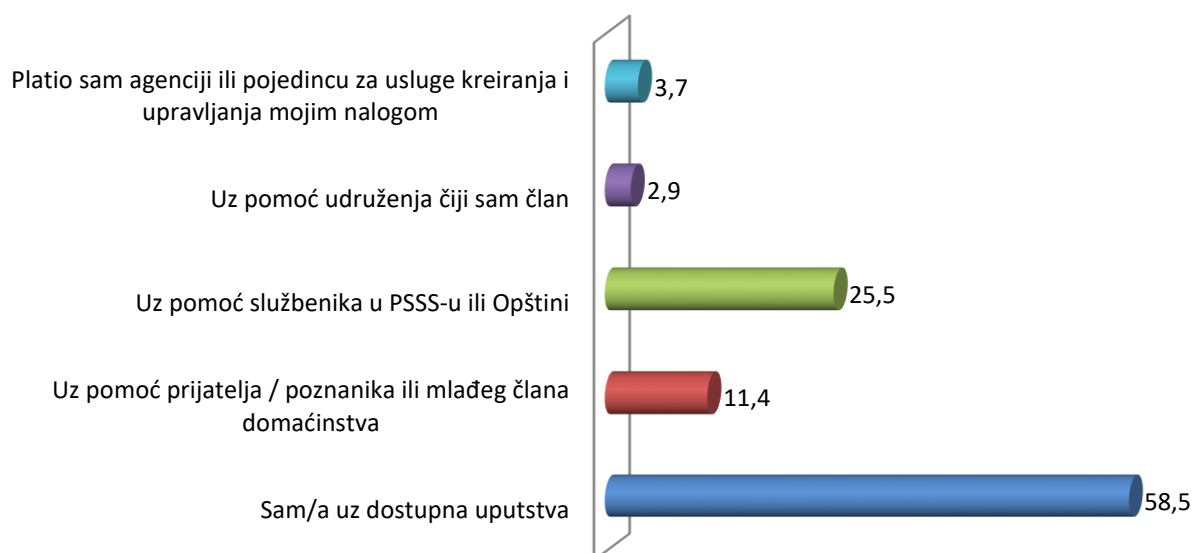
Grafik 4: Način informisanja ispitanika o subvencijama i podsticajima

5. Na pitanje da li su registrovali svoje poljoprivredno gazdinstvo putem e-platforme eAgrar, većina ispitanika je odgovorila potvrdno, dok je samo 8% odgovorilo sa ne.

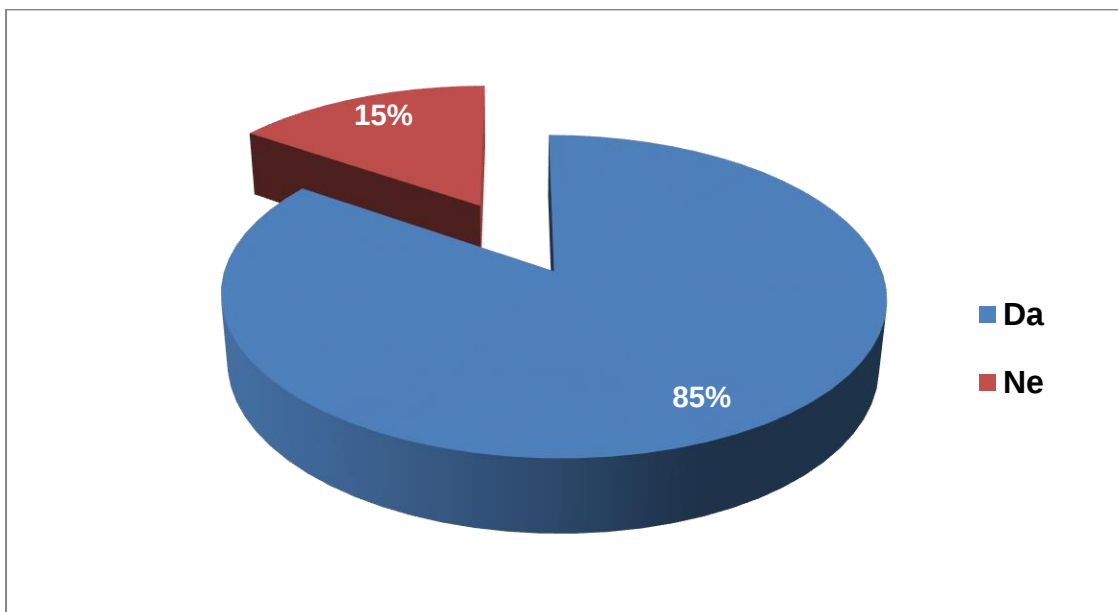
Grafik 5: Odnos ispitanika koji su registrovali poljoprivredno gazdinstvo na eAgraru i onih koji nisu

6. Oni koji su kreirali nalog i registrovali svoje gazdinstvo na platformi eAgrar, su se izjašnjavali na koji način su to učinili. Dobijen rezultat pokazuje da je najviše onih koji su nalog na eAgraru kreirali samo uz dostupna uputstva (58,5%), zatim $\frac{1}{4}$ ispitanika je kreirala uz pomoć službenika u PSSS-u ili opštini, nešto više od 11% uz pomoć prijatelja/poznanika. Vrlo mali broj se obratio udruženju čiji je član za pomoć oko registracije, ali je veći broj onih koji su platili za ovu uslugu (32 ispitanika).

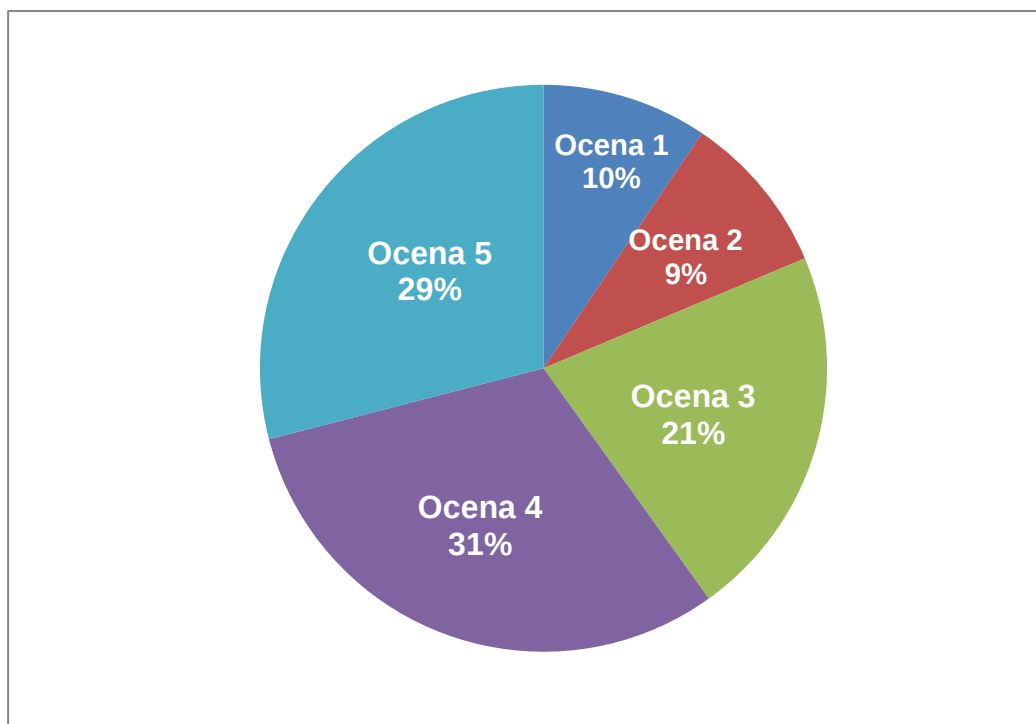
Grafik 6: Način kreiranja naloga i registracije poljoprivrednog gazdinstva ispitanika

7. Ispitanici koji su kreirali naloge na eAgraru u takođe ispitivani i da li su aplicirali za podsticaje i subvencije. Od 885 ispitanika koji imaju kreirane naloge, njih 751 jeste apliciralo, dok 134 nije.

Grafik 7: Ispitanici koji imaju kreirane naloge na eAgraru i registrovana poljoprivredna gazdinstva, konkurisali za podsticaje i subvencije

8. Ova grupa ispitanika je ocenjivala funkcionalnost same eAgrar platforme, i dobijeni rezultati anketiranja pokazuju da je većina zadovoljna platformom.

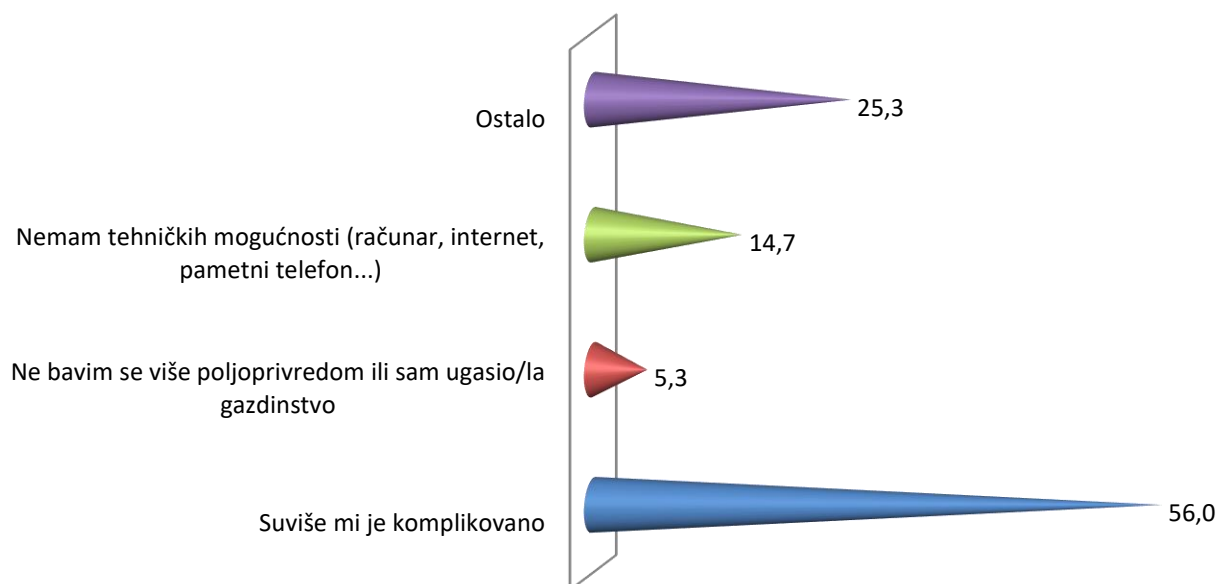

Grafik 8: Zadovoljstvo funkcionalnošću platforme eAgrar

9. Ispitanici koji nisu kreirali nalog na eAgraru u cilju registracije svog PG, izjasnili su se u najvećem broju, da to nisu učinili zbog komplikovanosti samog procesa registracije. Pod ostalim razlozima, naveli su da: nisu vlasnici zemljišta, ne vodi se ništa na njih, celokupno domaćinstvo se vodi na dedu/oca, imaju poteškoća sa registracijom na platformi. Zanimljivi su i pojedini odgovori ispitanika da nisu znali

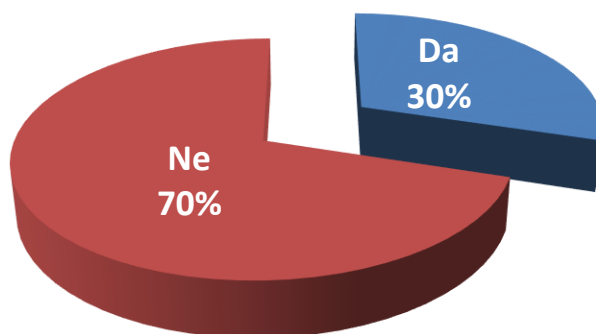
da postoji eAgrar kao i da nisu registrovali zato što je istekao rok i da će u idućoj godini biti novi.

Dobijeni podatak da skoro 15% ispitanika nije kreiralo nalog jer nema tehničkih mogućnosti je zabrinjavajuć.

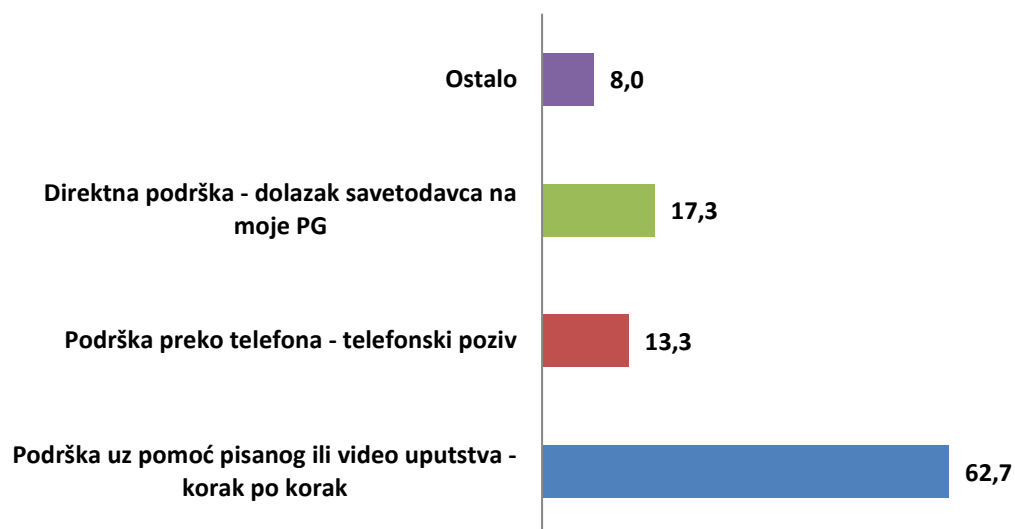

Grafik 9: Razlozi nekreiranja naloga na eAgraru

10. Svi ispitanici su se izjašnjavali da li im je potreban neki vid podrške i koji. Većina se izjasnila da im podrška nije potrebna, dok je ostatak potrebnu podršku definisao u najvećoj meri kroz podršku uz pomoć pisanog ili video uputstva - korak po korak (skoro 63%), potom dolaskom savetodavca na PG (17,3%), i podrška telefonskim putem (13,3%).

Grafik 10: Da li je potreban neki vid podrške

Grafik 11: Vrste podrške

4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizom dobijenih rezultata onlajn istraživanja anketiranjem poljoprivrednika, na nivou Republike Srbije, može se zaključiti sledeće:

1. Iako je 446 od 961 ispitanika između 18 i 40 godina, što se smatra mladim poljoprivrednicima, samo je 309 nosioca poljoprivrednih gazdinstava, ovog starosnog intervala - manje od trećine. Osmoro tih mladih poljoprivrednika – nosioca PG nije uspelo da registruje svoje gazdinstvo putem eAgrar-a, a razlog je da im je suviše komplikovan postupak. Sa druge strane, oni koji su kreirali naloge na eAgrar-u, 196 je to učinilo samostalno, uz dostupna uputstva, 21 njih je registrovalo gazdinstvo uz pomoć prijatelja ili poznanika, 67 njih uz pomoć službenika u PSSS-u ili opštini, devetoro pomoću udruženja čiji su članovi, dok je osmoro platilo agenciji da za njih obavi registraciju. 271 njih je konkurisalo za podsticaje i subvencije kroz platformu eAgrar. Skoro dve trećine ovih mladih poljoprivrednika je samu platformu eAgrar ocenila najvišim ocenama, a samo njih 36 najnižim ocenama.

Od svih mladih poljoprivrednika, njih 108 je izrazilo potrebu za nekim vidom pomoći i podrške. Najučestaliji zahtev za podrškom, odnosio se na upravljanje nalogom na eAgraru, promene i dopune naloga i dokumenata.

2. Rezultat ispitivanja načina informisanja o podsticajima i subvencijama, pokazao je i odgovore po starosnoj strukturi:
  - Od 446 ispitanika između 18 i 40 godina, 210 se informiše preko medija, 72 kod PSSS ili opštinskog odeljenja za poljoprivredu, 58 preko prijatelja, 46 nije informisano, dok 36 prima sms ili mejl obaveštenje, i 24 se informiše preko udruženja čiji je član;
  - Ispitanici između 40 i 60 godina starosti (398) se najviše informišu preko medija, 59 njih prima sms/mejl obaveštenje, i isto toliko njih nije informisano, 52 se informiše preko PSSS i opštinskog odeljenja za poljoprivredu, 33 obaveštava prijatelj, a samo 20 preko udruženja čiji je član;
  - Stariji poljoprivrednici, preko 60 godina starosti, najviše se informišu preko medija (58 od 117 njih) i PSSS i opštinskog odeljenja za poljoprivredu (18), 14 nije informisano, a po osmoro se informiše preko prijatelja ili udruženja čiji je član.
  -
3. 92% ispitanika je kreiralo nalog na eAgrar-u – tačnije 885 njih. Od tog broja, mladih je 401 (mladi između 18 i 40 godina - nosioci i članovi gazdinstva), 371 između 40 i 60 godina i 113 starosti preko 60 godina. 85% je konkurisalo za podsticaje i subvencije. Imajući u vidu da je platforma eAgrar u funkciji od aprila 2023. godine, ovo je veliki broj poljoprivrednika koji su aplicirali za sredstva na nacionalnom nivou. Takođe, platformu je kao funkcionalnu, najvišim ocenama ocenilo više od polovine ispitanih korisnika eAgrara – 60% njih.

4. Više od polovine ispitanika je nalog na eAgrar-u kreiralo samostalno (508 ispitanika), ali od tog broja, mladih poljoprivrednika je 267, što je više od polovine, dok je ispitanika između 40 i 60 godina 199, a starijih od 60 samo 42.
Pomoć službenika u PSSS-u ili opštini, potražilo je najviše ispitanika između 40 i 60 godina i mladih (97 i 85 respektivno), a najmanje starih (39).
Plaćanje trećem licu ili agenciji za usluge kreiranja i vođenja naloga na eAgrar-u, učinilo je najviše ispitanika između 40 i 60 godina (17), zatim mladih poljoprivrednika (11), a najmanje starih poljoprivrednika, preko 60 godina starosti – samo njih četvoro.
Ono što je očigledno iz ovakvih podataka jeste da, ispitanici srednjih godina (između 40 i 60 godina) su najviše zavisni od drugih u digitalnom smislu i najviše pomoći i podrške traže upravo oni.
5. Oni koji nisu kreirali nalog, u najvećoj meri smatra da je suviše komplikovano snalaženje na e-Agraru. Velika većina, preko 95% njih su mladi poljoprivrednici i između 40 i 60 godina. Ovakav rezultat, gde nema veliki procenat starih poljoprivrednika koji se izjašnjavaju da nisu kreirali nalog, je očekivan, jer takvi poljoprivrednici zapravo i nisu imali pristup anketi, bilo zbog svoje digitalne nepismenosti ili neposjedovanja pametnog telefona ili računara/laptopa ili interneta.
6. 285 ispitanika je izrazio potrebu za nekim vidom pomoći. U odnosu na ukupan broj ispitanika starosne grupe 18-40 godina, njih 108 od 446 treba pomoć i podršku, što je nešto više od 24%, dok starosna grupa ispitanika od 40 do 60 godina u procentu od skoro 33% od ukupnog broja ove grupe, treba pomoć i podršku. Ako uzmemo u obzir udeo ispitanika preko 60 godina u ukupnom broju, i uporedimo ga sa udelom u ovom pitanju, dobija se da od ukupno 117 ispitanika starosti preko 60 godina, 46 ima potrebu za podrškom, što predstavlja 40% ove starosne grupe.
Dakle, najviše pomoći i podrške zahtevaju stariji od 60 godina, potom srednjih godina, a najmanje mladi poljoprivrednici, ispod 40 godina starosti.
7. Kada se uporede dobijeni podaci iz sprovedenog istraživanja, odnos ispitanika iz Vojvodine i ostatka Srbije je 1:3, tj. nešto više od 1/3 ispitanika (njih 315) je sa teritorije AP Vojvodina. Kada se pogledaju rezultati odgovora koje su ispitanici sa teritorije AP Vojvodina dali, 303 njih je kreiralo nalog na eAgrar-u, 268 konkurisalo za podsticaje i subvencije preko platforme, a samo 69 njih je izrazilo potrebu za podrškom.
8. Broj aktivnih PG u 2022. godini je iznosio 437.471 (Izvor: data.gov.rs), da bi se nakon samo nekoliko meseci, uvođenjem eAgrar-a, ovaj broj drastično smanjio. Za sada je registrovano oko 330.000 PG. Iako su uspeli da se registruju, ovi poljoprivrednici nisu samostalni u upravljanju i vođenju poslovanja kroz digitalni sistem.

9. Na osnovu svega navedenog, može se zaključiti da je digitalizacija poljoprivrede kojoj Srbija teži, izvodljiva u sadašnjosti i bližoj budućnosti. Ono na čemu je neophodno raditi je edukacija poljoprivrednika sa sledećih aspekata:
- a) digitalne pismenosti – danas, za vođenje PG je digitalna pismenost neophodna, kako bi se preko digitalnih alata i tehnologije uspešno vodilo gazdinstvo samostalno, bez posredovanja ili plaćanja trećeg lica za takve usluge;
  - b) biznis planiranja i vođenja PG – ukoliko se poljoprivredna proizvodnja posmatra kao biznis i tako i planira ulaganje, vrlo je verovatno da će takvo PG biti uspešno i profitabilno. Opet, samostalnost u ovom procesu je važna, kako bi se ceo ciklus planiranja, proizvodnje i plasmana sveo na najprofitabilniji, ali i najkvalitetniji izbor;
  - c) savetovanje – savetodavci i stručnjaci iz oblasti poljoprivrede kojom se PG bavi su ključni faktori u biznis planiranju i postizanju željenog obima i kvaliteta proizvodnje. Stoga je edukacija o nužnosti prisutnosti stručnjaka i savetodavaca presudna za svako PG i proizvodnju.

5. LISTA SKRAĆENICA

PG	– Poljoprivredno gazdinstvo
LS	– Lokalna samouprava
RPG	– Registar poljoprivrednih gazdinstava
PSSS	– Poljoprivredna savetodavna stručna služba
IPARD	– The instrument for pre-accession assistance for rural development (Instrument za prepristupnu pomoć u oblasti podrške ruralnom razvoju)
PPRR	– Poljoprivredna politika i ruralni razvoj

6. PROPISI

- Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju, [Službeni glasnik RS br. 41/09, 10/13 – dr. zakon, 101/16, 67/21 – dr. zakon i 114/21](#)
- Zakon o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju, [Službeni glasnik RS br. 10/13, 142/14, 103/15, 101/16, 35/23 i 92/23](#)
- Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja Republike Srbije, [Službeni glasnik RS br. 85/14](#)

7. PRILOZI

Prilog 1: Anketni upitnik

Da li koristite e-Agrar? (/node/6)

Dragi poljoprivrednici, molimo Vas da popunite ovaj kratak upitnik i date svoj doprinos u istraživanju koje sprovode udruženja Mladi poljoprivrednici Srbije (MPS) i Centar za održivu poljoprivredu i ruralni razvoj.

Ova anketa ima za cilj da ispita stavove o dosadašnjem iskustvu sa korišćenjem e-Agrar-a. Upitnik je anoniman, a ukoliko Vam je potrebna podrška, možete to navesti, ostaviti kontakt podatke i mi ćemo Vas kontaktirati.

Vreme potrebno za popunjavanje upitnika je manje od 5 minuta.

Anketa
Opština u kojoj se bavite poljoprivrednom proizvodnjom: *
Izaberite
Da li ste nosilac ili član poljoprivrednog gazdinstva? *
Izaberite
Koliko godina imate? *
Izaberite
Koja je dominantna proizvodnja kojom se bavite? *
Izaberite

Na koji način se informišete o podsticajima i subvencijama? *

Izaberite

Da li ste kreirali nalog na e-Agrar-u? *

Da

Korisnici e-Agrar-a

Na koji način ste kreirali nalog? *

Izaberite

Da li ste konkurisali za podsticaje i subvencije putem e-Agrar-a? *

Izaberite

Kako ocenjujete funkcionalnost platforme na skali od 1 do 5? *

Izaberite

Da li imate neki predlog za unapređenje agrarne politike?

E-Agrar pomoć i podrška

Da li Vam je potreban neki vid podrške? *

Izaberite

CAPTCHA

This question is for testing whether or not you are a human visitor and to prevent automated spam submissions.

Math question * $5 + 10 =$

Prosledi

[Read more \(/node/6\)](#)

Na koji način se informišete o podsticajima i subvencijama? *

Izaberite

Da li ste kreirali nalog na e-Agrar-u? *

Ne

Nisu korisnici e-Agrar-a

Zašto niste kreirali korisnički nalog? *

Izaberite

Koji vid podrške bi Vam bio najkorisniji? *

Izaberite

Da li imate neki predlog za unapređenje agrarne politike?

E-Agrar pomoć i podrška

Da li Vam je potreban neki vid podrške? *

Izaberite

CAPTCHA

This question is for testing whether or not you are a human visitor and to prevent automated spam submissions.

Math question * 5 + 10 =

Prosledi

[Read more \(/node/6\)](#)

***Istraživanje sproveo i izveštaj sačinio „TiP Consulting“ iz Jagodine u saradnji sa
Mladim poljoprivrednicima Srbije***

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Mladi i mediji za demokratski razvoj“ koji Centar za održivu poljoprivredu i ruralni razvoj / Agronews, realizuje u partnerstvu sa Beogradskom otvorenom školom i uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneta u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje partnera i donatora.